

وضعیت تجارت خارجی کشور در سال ۱۴۰۰

عنوان گزارش: وضعیت تجارت خارجی کشور در سال ۱۴۰۰

کمیسیون: توسعه صادرات غیر نفتی

انتشار: امور کمیسیون های تخصصی اتاق ایران

شماره گزارش: ۰۸۰۱۰۳

بهار ۱۴۰۱

فهرست مطالب

چکیده	۳
۱- روند تجارت در ایران در سه سال اخیر	۵
۲- ترکیب صادراتی ایران به تفکیک بخش‌های عمده در سه سال اخیر	۷
۳- صادرات ایران به بازارهای برتر صادراتی	۱۱
۴- واردات ایران از بازارهای برتر وارداتی	۱۴
۵- تجارت ایران با کشورهای اوراسیا در سه سال اخیر	۱۵

چکیده

یکی از عوامل مهم دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی پایدار رونق صادرات است که مهمترین هدف سیاست‌گذاری در بخش تجارت خارجی را تشکیل می‌دهد. در اقتصاد ایران با توجه به اهمیت کاهش وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای ارزی حاصل از صدور نفت خام و عدم وابستگی به اقتصاد تک محصولی، تنوع بخشیدن به درآمدهای ارزی از طریق افزایش صادرات غیرنفتی و نقش آن در کاهش این وابستگی‌ها سبب شده تا افزایش سهم اقتصاد ایران در تجارت بین‌الملل مورد تاکید برنامه‌های توسعه اقتصادی قرار گیرد. توجه به صادرات غیرنفتی و اقدامات موثر در جهت بهبود نیازمند ایجاد محیط رقابتی است و این خود حضور گسترده‌تر در بازارهای جهانی را ناگزیر می‌سازد. بدین منظور بررسی و رصد وضعیت صادرات ایران و پایش سهم بازار صادراتی به سایر کشورها در دستیابی به اطلاعات لازم به منظور برنامه‌ریزی دقیق‌تر و ارائه راهکارهای لازم برای توسعه صادرات کشورمان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این گزارش به ارائه تصویری از وضعیت صادرات و واردات در سال ۱۴۰۰ و مقایسه تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۹ پرداخته است. از اینرو اهم یافته‌های این گزارش به شرح زیر تقدیم می‌شود:

- ارزش تجارت کالایی کشور در سال ۱۴۰۰، ۸۷,۹ میلیارد دلار بود که در مقایسه با کل سال ۱۳۹۹ حاکی از بهبود روند تجارت است که ۴۴,۶ میلیارد دلار به واردات و ۴۳,۲ میلیارد دلار به صادرات غیرنفتی اختصاص داشته است. شایان توجه است که کسری تراز تجاری در مقایسه با دو سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ از کاهش کسری و بهبود تراز تجاری ناشی از بهبود درآمدهای صادراتی حکایت دارد.
- بررسی سهم محصولات صادراتی به تفکیک بخش‌های عمده در سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که سهم صادرات معدن و صنایع معدنی و پتروشیمی و پایه نفتی در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با دو سال قبل افزایش یافته است. این در حالیست که سهم صادرات کشاورزی و صنایع غذایی و صنعت در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با سال قبل کاهش یافته است. همچنین در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با دو سال قبل سهم فرش و صنایع دستی ۰,۴ درصد و ثابت است.
- بررسی رشد صادرات به تفکیک بخشهای اقتصادی نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۰ صادرات محصولات پتروشیمی و پایه نفتی و معدن و صنایع معدنی و همچنین فرش و صنایع دستی با وجود کاهش در وزن صادراتی از نظر ارزشی به شدت افزایش یافته است. حال آنکه صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی با توجه به مشکلات در استانداردهای صادراتی کشورهای مقصد از نظر ارزش و وزنی به ترتیب ۲۳,۸- و ۱۳,۳- درصد کاهش داشته است.
- در سال ۱۴۰۰ پسته ۱۷,۹ درصد، سایر میوه‌ها و سبزی‌های تازه ۹,۴ درصد، گوجه فرنگی ۷,۵ درصد، خرما ۵,۴ درصد و سیب درختی ۵,۳۲ درصد از ارزش صادرات محصولات کشاورزی را بخود اختصاص داده‌اند.
- بررسی وضعیت صادرات ایران به بازارهای برتر صادراتی در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که چین (۲۹,۷ درصد)، عراق (۱۸,۷ درصد)، ترکیه (۱۳ درصد)، امارات متحده عربی (۹,۷ درصد)، افغانستان (۳,۸ درصد)، هندوستان (۳,۷ درصد)، پاکستان (۲,۶ درصد) به ترتیب بالاترین سهم از ارزش صادرات غیرنفتی کشور را دارا بودند. ارزش صادرات به ترکیه در سال ۱۴۰۰ بیشترین رشد معادل ۱۲۳ درصد داشته و شایان توجه است که وزن صادرات به ترکیه نیز در سال ۱۴۰۰ افزایش قابل توجهی معادل ۱۳۹ درصد داشته است. وزن صادرات به چین نیز با وجود افزایش ۴۱,۵ درصدی در ارزش کالاهای صادراتی، معادل ۷ درصد کاهش یافته است که نشانگر افزایش در صادرات محصولات با ارزش بالاتر و وزن کمتر است.
- براساس اطلاعات ارائه شده کل واردات جهان در سال ۲۰۲۰ مبلغ ۱۷۷۰۶,۱ میلیارد دلار است که ایران با مجموع سهم ۰,۲ درصد از صادرات به دیگر کشورهای دنیا سهم ناچیزی از این رقم را تامین می‌نماید.

- آنچه شایان توجه است افزایش روند صادرات کشورهای منطقه نظیر ترکیه در سالهای اخیر است. بطوری که در سال ۲۰۲۱ نسبت به ۲۰۲۰ روند صادرات این کشور به شدت افزایش یافته و مجموع صادرات ترکیه به جهان ۳۳ درصد رشد داشته است که نشان از موفقیت الگوی تجارت در نفوذ به بازارهای خارجی و رشد صادرات دارد. همچنین ترکیه با صادراتی به ارزش ۳۴ میلیارد دلار به بازارهای پیرامونی ایران (۲۱ درصد رشد صادرات به کشورهای منطقه) در مقابل ۲۰٫۱ میلیارد دلار ایران، سهم بالاتری از منطقه در اختیار دارد.
- بررسی تنوع بازارها و محصولات صادراتی نشان می‌دهد که همسایگان ما با وجودی که سهم بسزایی از صادرات کشور را به خود اختصاص داده‌اند خود نیازمند نقش آفرینی در اقتصاد جهانی و زنجیره ارزش جهانی هستند مثل امارات متحده عربی، ترکیه، عربستان، ... و به کشوری مثل ایران که سالها درگیر تحریم‌های بین‌المللی بوده توجه ویژه ندارند بطوری که در تمامی برنامه‌ها و استادبالادستی آنها به توجه به غرب برای توسعه امکان تجارت بدون در نظر گرفتن ایران توجه جدی شده است. در واقع ایران در میان شرکای تجاری کلیدی اغلب کشورهای همسایه قرار ندارد؛ به دیگر سخن ایران بازار صادراتی و وارداتی مهمی برای اغلب همسایگان محسوب نمی‌شود. موقعیت ضعیف ایران در بازارهای همسایه، یکی دیگر از عواملی است که بر نگرش آنها در قبال ایران تاثیر می‌گذارد. همچنین شایان توجه است که تمرکز بر محیط همسایگی، به معنای تمرکز بر تنها ۷ درصد از اقتصاد جهانی و به بهای نادیده گرفتن ۹۳ درصد دیگر است که نشان دهنده عدم تنوع بازارهای صادراتی است.
- سایر چالش‌های حوزه صادرات غیرنفتی به صورت زیر خلاصه شده است.

• نااطمینانی اقتصادی: نوسانات در اقتصاد (تورم بالا، نوسان زیاد نرخ ارز، کسری بودجه دولت)

• نااطمینانی سیاسی: تحریم‌ها، افزایش هزینه‌های تجارت، افزایش هزینه‌های انتقال پول، تعدد بخشنامه‌های خلق‌الساعه

کلان

• عدم تنوع در بازارهای هدف و عدم تنوع محصولات صادراتی ، عدم توسعه زنجیره ارزش

• دانش ناکافی تجار در شناسایی و ورود به بازارهای صادراتی

• عدم دسترسی به اطلاعات به موقع: کمبود دفاتر بازاریابی و مشاوره و کمبود شرکت‌های مدیریت صادرات

خرد

• ضعف زیرساختهای تجاری (حمل و نقل، پایانه‌ها، دفاتر تجاری، ضمانت نامه، نقل و انتقال پول، قوانین و مقررات)

• ضعف دستگاه دیپلماسی تجاری در وزارت امور خارجه جهت پشتیبانی از تجارت

دولت و
ساختارها

با توجه به چالش‌های صادرات غیرنفتی راهکارهای زیر جهت توسعه صادرات غیرنفتی در سه حوزه کلان، خرد و دولت و ساختارها پیشنهاد شده است:

• ایجاد فضای مطمئن اقتصاد کلان

- ثبات در روابط بین الملل، جذب سرمایه گذاری خارجی، جلوگیری از صدور بخشنامه های خلق الساعه

کلان

- ایجاد تنوع در بازارهای هدف و تنوع محصولات صادراتی، توسعه زنجیره ارزش، آموزش تجار ایرانی

- تشویق شرکتهای صادراتی به تشکیل شرکتهای مدیریت صادراتی و کنسرسیومهای صادراتی و جهت رقابت پذیر کردن محصولات صادراتی در بازارهای هدف با استفاده از جهت گیری مشوق های صادراتی به آن سو

خرد

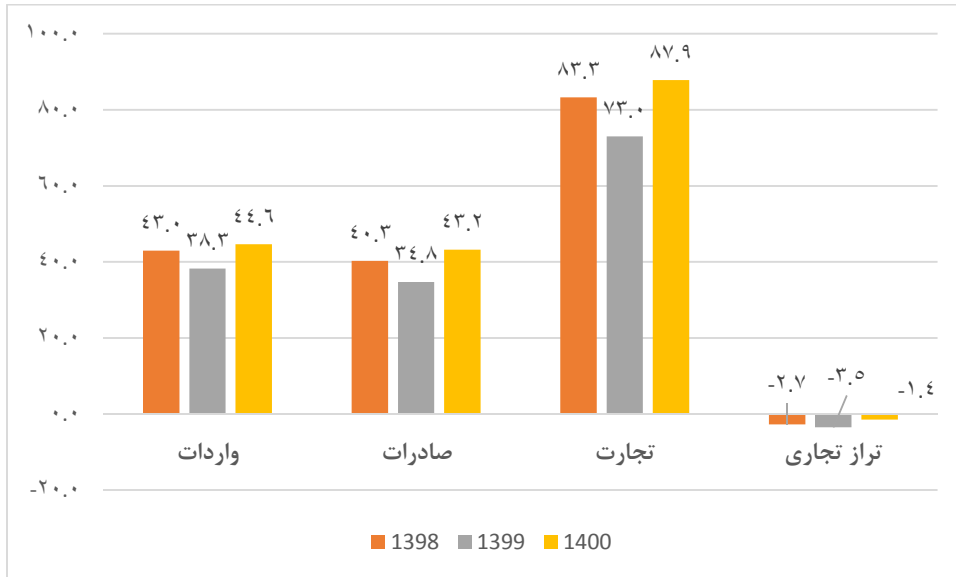
- بهبود زیرساختهای تجاری نظیر توسعه بندرگاهها/ مجهز شدن به کانتینرهای یخچال دار/ کشتی های رو رو/ سرمایه گذاری در ایجاد پایانه های صادراتی / دفاتر تجاری در کشور هدف / شناسایی قوانین و مقررات مغل تجارت و حذف آنها
- فعال شدن بیش از پیش دستگاه دیپلماسی تجاری- اقتصادی در وزارت امور خارجه

دولت و
ساختارها

۱- روند تجارت در ایران در سه سال اخیر

در سال ۱۴۰۰ ارزش تجارت کالایی کشور به ۸۷,۹ میلیارد دلار رسید که در مقایسه با کل سال ۱۳۹۹ نیز حاکی از بهبود روند تجارت دارد که به ارزش ۴۴,۶ میلیارد دلار به واردات و ۴۳,۲ میلیارد دلار به صادرات اختصاص داشته است. شایان توجه است که کسری تراز تجاری کشور نیز در مقایسه با دو سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ از کاهش کسری و بهبود تراز تجاری ناشی از بهبود درآمدهای صادراتی حکایت دارد.

نمودار ۱: روند صادرات، واردات و تراز تجاری کشور طی ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰-میلیارد دلار

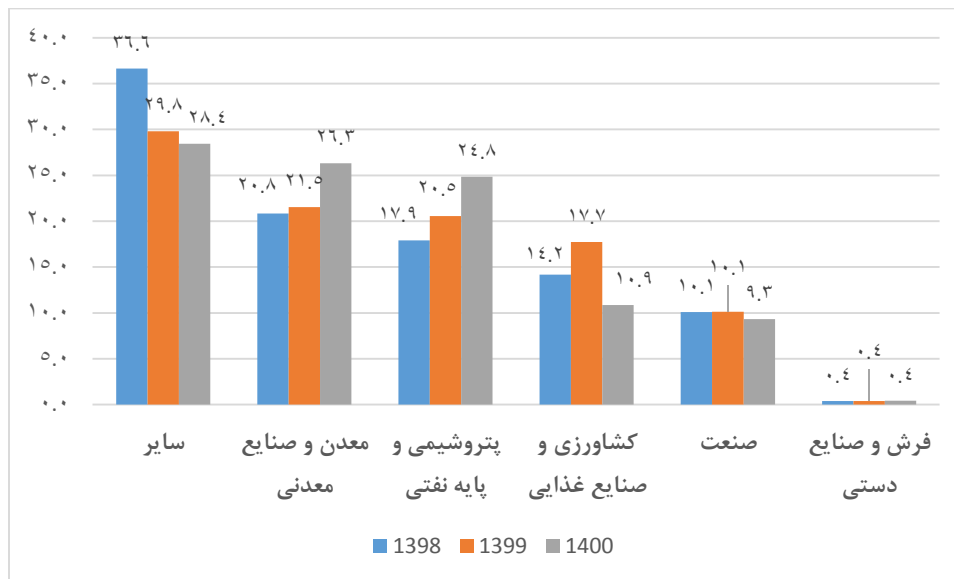

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

۲- ترکیب صادراتی ایران به تفکیک بخش‌های عمده در سه سال اخیر

بررسی سهم محصولات صادراتی به تفکیک بخش‌های عمده در سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که سهم صادرات معدن و صنایع معدنی و پتروشیمی و پایه نفتی در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با دو سال قبل افزایش یافته است. این در حالیست که سهم صادرات کشاورزی و صنایع غذایی و صنعت در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با سال قبل با کاهش مواجه شده است. همچنین در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با دو سال قبل سهم فرش و صنایع دستی ۰,۴ درصد بوده که حاکی از ثابت بودن سهم آن از صادرات غیر نفتی کشور است.

نمودار ۲: ترکیب صادراتی ایران (سهم) به تفکیک بخش‌های عمده ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰-درصد

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

بررسی رشد صادرات به تفکیک بخش‌های اقتصادی نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۰ صادرات محصولات پتروشیمی و پایه نفتی و معدن و صنایع معدنی و همچنین فرش و صنایع دستی با وجود کاهش در وزن صادراتی از نظر ارزشی به شدت افزایش یافته است. حال آنکه صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی با توجه به مشکلات در استانداردهای صادراتی کشورهای مقصد از نظر ارزش و وزنی به ترتیب ۲۳,۸- و ۱۳,۳- درصد کاهش داشته است.

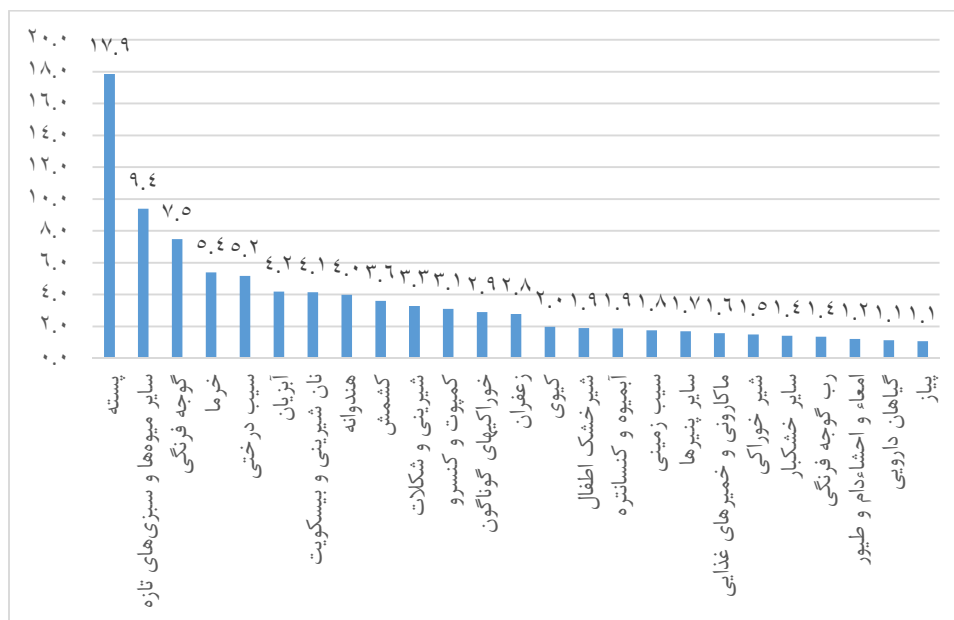

جدول ۱: رشد صادرات به تفکیک بخش‌های عمده ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۰-درصد

جهت رشد	۱۴۰۰		۱۳۹۹		رشد بخش
	وزن	ارزش	وزن	ارزش	
↑	-۱۲,۶	۵۰,۴	۱۰,۶	-۱,۰	پتروشیمی و پایه نفتی
↑	۱۰,۷	۱۸,۶	۱۵,۱-	-۲۹,۸	سایر
↑	۶,۵	۱۴,۲	۱۱,۶	-۱۳,۳	صنعت
↑	-۳۳,۴	۳۴,۷	۶۷,۸	-۱۴,۷	فروش و صنایع دستی
↑	-۶,۲	۵۱,۹	-۲۴,۱	-۱۰,۹	معادن و صنایع معدنی
↓	-۱۳,۳	-۲۳,۸	۲۶,۱	۷,۹	کشاورزی و صنایع غذایی
↑	-۲,۱	۲۴,۳	-۱۲,۴	-۱۳,۷	جمع کل

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

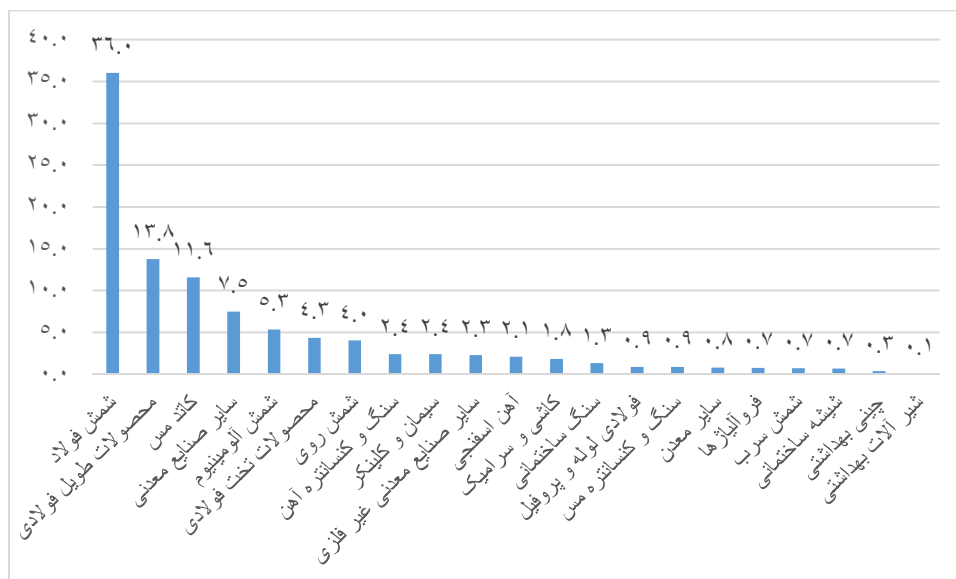
نمودار ۳: سهم محصولات کشاورزی از کل صادرات این بخش در سال ۱۴۰۰-درصد

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

در سال ۱۴۰۰ پسته ۱۷,۹ درصد، سایر میوه ها و سبزی های تازه ۹,۴ درصد، گوجه فرنگی ۷,۵ درصد، خرما ۵,۴ درصد و سیب درختی ۵,۳۲ درصد از ارزش صادرات محصولات کشاورزی را بخود اختصاص داده‌اند. شمش فولاد و محصولات طولیل فولادی در مجموع ۳۹,۸ درصد از ارزش صادرات محصولات معدنی را در سال ۱۴۰۰ دارد. سایر سهم محصولات در بخش معدن و صنایع معنی در نمودار زیر نشان داده شده است.

نمودار ۴: سهم محصولات معدن و صنایع معدنی از کل صادرات این بخش در سال ۱۴۰۰-درصد

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

بررسی آمار ارائه شده توسط مرکز تجارت بین‌الملل نشان می‌دهد که صادرات ایران به کشورهای منطقه از تنوع کم محصولات صادراتی ایران برخوردار است. تمرکز بر صادرات محصولات با ارزش افزوده پایین و بخصوص منابع محور نظیر محصولات پتروشیمی و میعانات گازی، نشان دهنده اغفال از صادرات محصولات با ارزش افزوده بالا و عدم تنوع محصولات صادراتی است. جدول زیر تنوع صادراتی محصولات ایران را در سال های ۲۰۱۸ و ۲۰۲۰ نشان می‌دهد.

جدول ۲: تنوع صادراتی محصولات ایران (درصد)

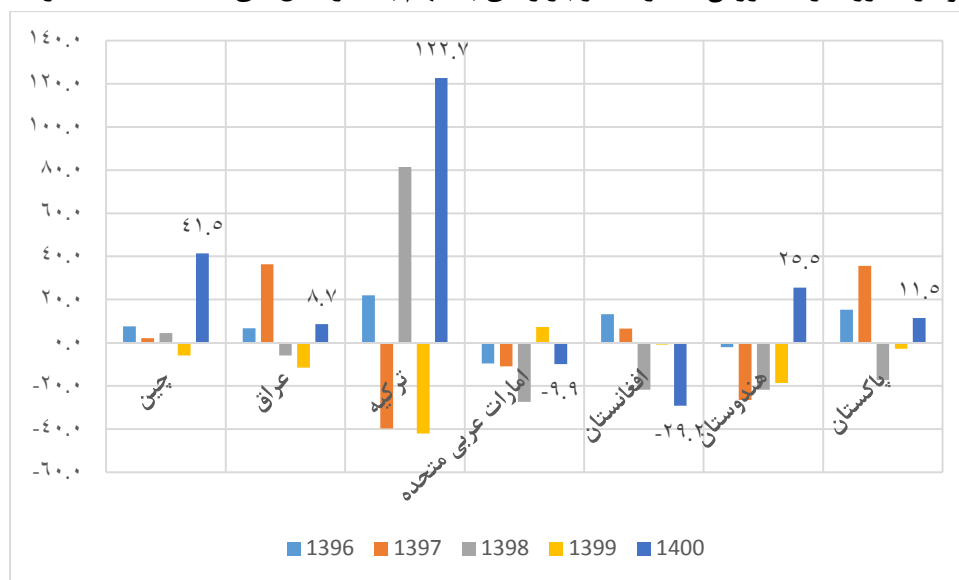
۲۰۲۰	۲۰۱۸	Product label	
۴۰,۶	۶۸,۷	Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation; bituminous substances; mineral ...	سوخت های معدنی، روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها؛ مواد قیری؛ معدنی...
۱۱,۳	۵,۷	Plastics and articles thereof	پلاستیک و مصنوعات از آن
۱۰,۳	۴,۰	Iron and steel	آهن و فولاد
۷,۱	۱,۸	Edible fruit and nuts; peel of citrus fruit or melons	میوه خوراکی؛ پوست مرکبات یا خربزه
۵,۸	۴,۲	Organic chemicals	مواد شیمیایی آلی
۲,۳	۱,۱	Edible vegetables and certain roots and tubers	سبزیجات خوراکی و ریشه‌ها و غده‌های زیرخاکی نباتات خاص
۲,۱	۰,۷	Copper and articles thereof	مس و مصنوعات آن
۱,۸	۰,۹	Fertilisers	کودها
۱,۲	۰,۸	Salt; sulphur; earths and stone; plastering materials, lime and cement	نمک؛ گوگرد؛ خاک و سنگ؛ مواد گچ کاری، آهک و سیمان
۱,۲	۰,۶	Machinery, mechanical appliances, nuclear reactors, boilers; parts thereof	ماشین آلات، لوازم مکانیکی، راکتورهای هسته ای، بویلرها؛ بخش هایی از آن
۱,۰	۰,۶	Dairy produce; birds' eggs; natural honey; edible products of animal origin, not elsewhere ...	محصولات لبنی؛ تخم پرندگان؛ عسل طبیعی؛ محصولات خوراکی با منشاء حیوانی، نه در جای دیگر..
۱,۰	۰,۶	Preparations of vegetables, fruit, nuts or other parts of plants	سبزیجات، میوه‌ها و سایر اجزای خوراکی نباتات، آماده
۰,۹	۰,۲	Aluminium and articles thereof	آلومینیوم و محصولات آن
۰,۸	۰,۳	Zinc and articles thereof	روی و مشتقات آن
۰,۸	۰,۵	Preparations of cereals, flour, starch or milk; pastrycooks' products	غلات، آرد، نشاسته یا شیر؛ محصولات شیرینی پزی
۰,۸	۰,۷	Carpets and other textile floor coverings	فرش و سایر کفپوش های نساجی

<https://www.trademap.org/>

۳- صادرات ایران به بازارهای برتر صادراتی

در این بخش وضعیت صادرات ایران به بازارهای برتر صادراتی در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با پنج سال اخیر ارائه شده است. چین (۲۹,۷ درصد)، عراق (۱۸,۷ درصد)، ترکیه (۱۳ درصد)، امارات متحده عربی (۹,۷ درصد)، افغانستان (۳,۸ درصد)، هندوستان (۳,۷ درصد)، پاکستان (۲,۶ درصد) به ترتیب بالاترین سهم از سهم ارزش صادرات کشور را دارا بودند. نمودار زیر روند تغییر ارزش صادرات را از سالهای ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ نشان می دهد. ارزش صادرات به ترکیه در سال ۱۴۰۰ بیشترین رشد معادل ۱۲۳ درصد داشته و سپس چین بیشترین رشد حدود ۴۱ درصد را داشته است.

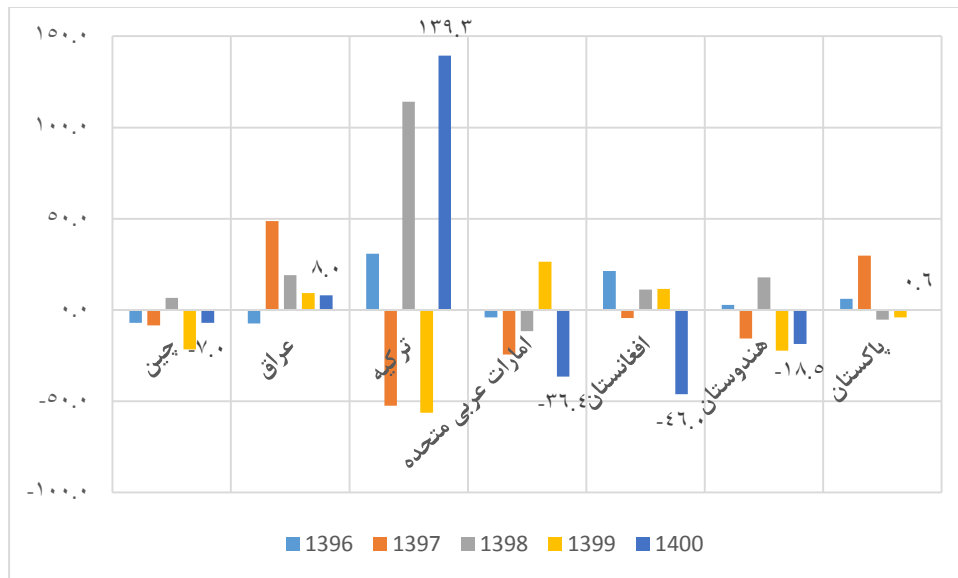
نمودار ۵: روند رشد ارزش صادرات در بازارهای با سهم بالا در سالهای ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰-درصد

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

شایان توجه است که صادرات به ترکیه نیز در سال ۱۴۰۰ افزایش قابل توجهی معادل ۱۲۲,۷ درصد داشته است. وزن صادرات به چین نیز با وجود افزایش ۴۱,۵ درصدی در ارزش، معادل ۷ درصد کاهش یافته است که نشانگر افزایش در صادرات محصولات با ارزش بالاتر و وزن کمتر است.

نمودار ۶: روند رشد وزن صادرات در بازارهای با سهم بالا در سالهای ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰-درصد

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

به منظور بررسی جایگاه ایران در بازار کشورهای طرف تجارت با ایران به بررسی نسبت صادرات ایران به کل واردات کشورهای هدف (همسایه‌ها، چین و هندوستان) پرداخته شده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول زیر کل واردات جهان در سال ۲۰۲۰ مبلغ ۱۷۷۰۶٫۱ میلیارد دلار است که ایران با مجموع سهم زیر ۱ درصد از صادرات به دیگر کشورهای دنیا سهم ناچیزی از این رقم را تامین می‌نماید.

در واقع بررسی تنوع بازارها و محصولات صادراتی نشان می‌دهد که همسایگان ما با وجودی که سهم بسزایی از صادرات کشور را به خود اختصاص داده‌اند خود نیازمند نقش آفرینی در اقتصاد جهانی و زنجیره ارزش جهانی هستند مثل امارات متحده عربی، ترکیه، عربستان، ... و به کشوری مثل ایران که سالها درگیر تحریم‌های بین‌المللی بوده توجه ویژه ندارند بطوری که در تمامی برنامه‌ها و استادبالادستی آنها به توجه به غرب برای توسعه امکان تجارت بدون در نظر گرفتن ایران توجه جدی شده است. در واقع ایران در میان شرکای تجاری کلیدی اغلب کشورهای همسایه قرار ندارد؛ به عبارت دیگر ایران بازار صادراتی و وارداتی مهمی برای اغلب همسایگان محسوب نمی‌شود. موقعیت ضعیف ایران در بازارهای همسایه، یکی دیگر از عواملی است که بر نگرش آنها در قبال ایران تاثیر می‌گذارد. همچنین شایان توجه است که تمرکز بر محیط همسایگی، به معنای تمرکز بر تنها ۷ درصد از اقتصاد جهانی و به بهای نادیده گرفتن ۹۳ درصد دیگر است که نشان دهنده عدم تنوع بازارهای صادراتی است.

جدول ۳: ارزش واردات کشورهای هدف (همسایه‌ها، چین و هندوستان) و ارزش صادرات ایران به آنها و نسبت صادرات ایران از واردات آنها - ارزش: میلیون دلار

ردیف	نام کشور	ارزش واردات در *۲۰۲۰	ارزش صادرات ایران در ۱۳۹۹	سهم از بازار ایران (درصد)
۱	امارات متحده عربی	۲۴۶۸۸۰	۴۶۵۵,۷	۱,۹
۲	افغانستان	۸۷۲۲	۲۳۰۵,۶	۲۶,۴
۳	ارمنستان	۴۵۶۵	۳۰۴,۳	۶,۷
۴	جمهوری آذربایجان	۱۰۷۳۰	۳۸۱,۷	۳,۶
۵	بحرین	۱۵۴۵۹	۸,۵	۰,۱
۶	عراق	۵۱۸۴۰	۷۴۳۷,۳	۱۴,۳
۷	کویت	۲۷۷۳۵	۱۵۵,۰	۰,۶
۸	قزاقستان	۳۸۰۸۱	۱۶۶,۸	۰,۴
۹	عمان	۲۸۴۰۴	۴۳۷,۴	۱,۵
۱۰	پاکستان	۴۵۷۷۵	۱۰۰۰,۹	۲,۲
۱۱	قطر	۲۵۸۳۵	۱۶۷,۰	۰,۶
۱۲	فدراسیون روسیه	۲۳۱۶۶۸	۵۰۱,۵	۰,۲
۱۳	عربستان سعودی	۱۳۱۳۲۹	۰,۰	۰,۰
۱۴	ترکمنستان	۳۳۶۳	۱۳۶,۶	۴,۱
۱۵	ترکیه	۲۱۹۵۱۴	۲۵۱۸,۲	۱,۱
جمع ۱۵ کشور		۱۰۸۹۹۰۰	۲۰۱۷۶,۷	۱,۹
۱۶	چین	۲۰۵۵۵۹۱	۹۰۵۹,۸	۰,۴
۱۷	هند	۳۶۷۹۸۰	۱۲۸۲,۸	۰,۳
جمع چین و هند		۲۴۲۳۵۷۱	۱۰۳۴۲,۶	۰,۴
جمع ۱۷ کشور		۳۵۱۳۴۷۱	۳۰۵۱۹,۳	۰,۹
کل جهان		۱۷۷۰۶۱۳۵	۳۴۷۶۳,۴	۰,۲

*<https://www.trademap.org>

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت،

آنچه شایان توجه است افزایش روند صادرات کشورهای منطقه نظیر ترکیه در سالهای اخیر است. بطوری که در سال ۲۰۲۱ نسبت به ۲۰۲۰ روند صادرات این کشور به شدت افزایش یافته و مجموع صادرات ترکیه به جهان ۳۳ درصد رشد داشته است که نشان از موفقیت الگوی تجارت در نفوذ به بازارهای خارجی و رشد صادرات دارد. همچنین ترکیه با صادراتی به ارزش ۳۴ میلیارد دلار به بازارهای پیرامونی ایران (۲۱ درصد رشد صادرات به کشورهای منطقه) در مقابل ۲۰,۱ میلیارد دلار ایران، سهم بالاتری از منطقه در اختیار دارد.

۴- واردات ایران از بازارهای برتر وارداتی

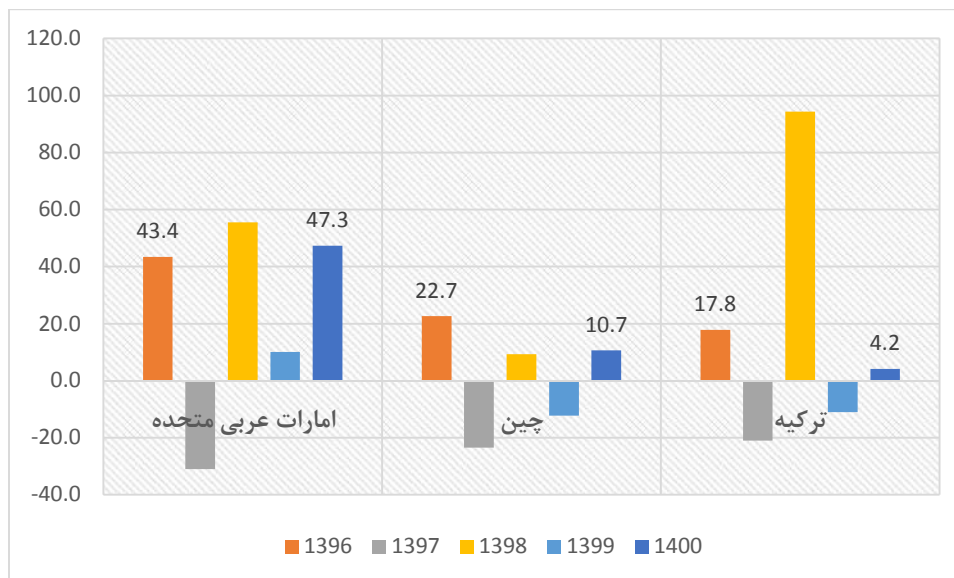
جدول ۴: ارزش، سهم و درصد تغییرات ارزش و وزن واردات به تفکیک نوع کالاهای وارداتی

۱۳۹۹				۱۴۰۰				نوع کالای وارداتی
رشد نسبت به سال قبل (درصد)	سهم (درصد)	وزن (هزارتن)	ارزش (میلیون دلار)	رشد نسبت به سال قبل (درصد)	سهم (درصد)	وزن (هزارتن)	ارزش (میلیون دلار)	
-۱۲,۸	۱۴,۷	۵۹۳,۵	۵۶۱۳,۷	۱۲,۸	۱۴,۲	۶۵۶,۷	۶۳۳۳,۵	سرماپهای
-۷,۷	۱۳,۴	۸۴۸,۶	۵۱۴۴,۴	۲۶,۵	۱۴,۶	۱۱۶۹,۹	۶۵۰۶,۵	مصرفی
۸۱,۲	۰,۸	۳۷,۲	۳۲۳,۶	۲۵۰,۳	۲,۵	۱۵۰۵,۲	۱۱۳۳,۵	نامشخص
-۱۱,۷	۷۱,۰	۳۰۷۷۰,۵	۲۷۱۹۱,۴	۱۲,۲	۶۸,۶	۳۱۳۷۰,۶	۳۰۵۰۶,۳	واسطه‌ای
-۱۱,۰	۱۰۰,۰	۳۲۲۴۹,۷	۳۸۲۷۳,۰	۱۶,۲	۱۰۰,۰	۳۴۷۰۲,۴	۴۴۴۷۹,۷	جمع

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

کالاهای واسطه‌ای بیشترین سهم را از واردات کشور در سال ۱۴۰۰ دارند که این سهم در مقایسه با سال ۱۳۹۹ کاهش یافته و از ۷۱ درصد در سال ۱۳۹۹ به ۶۸,۸ درصد در سال ۱۴۰۰ رسیده است. واردات کالاهای مصرفی نیز با سهم ۱۴,۶ درصدی در سال ۱۴۰۰ به میزان ۲۶,۵ درصد در مقایسه با سال ۱۳۹۹ رشد داشته است که درصد تغییر قابل توجهی می‌باشد.

نمودار ۷: روند رشد ارزش واردات در سه بازار با سهم بالا در سالهای ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰-درصد

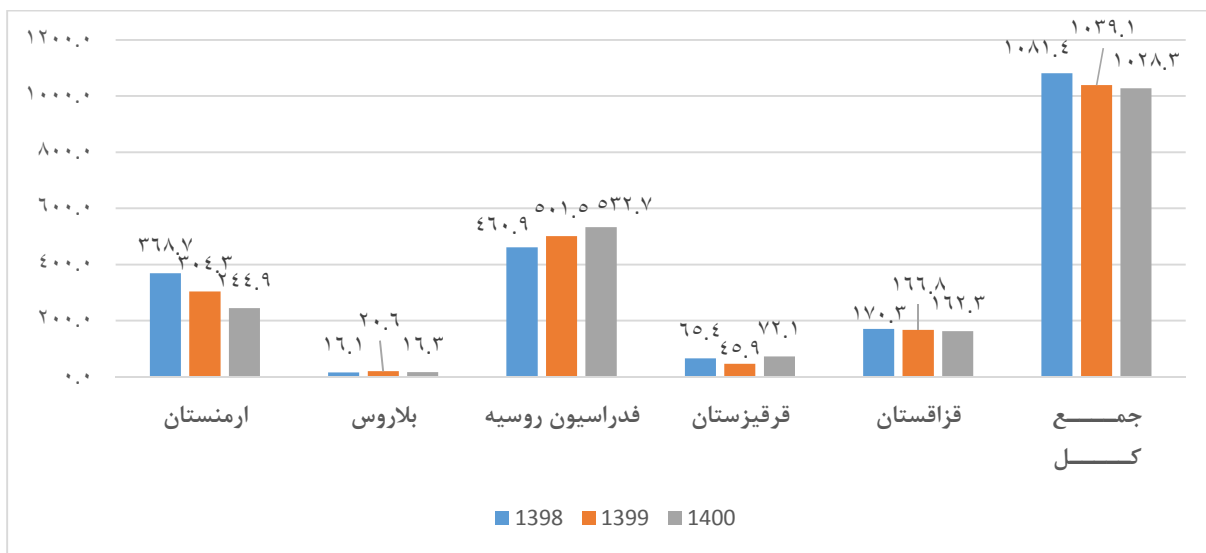

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

۵- تجارت ایران با کشورهای اوراسیا در سه سال اخیر

بررسی روند صادرات به کشورهای اوراسیا در سه سال اخیر در نمودار زیر نشان داده شده است. همانطور که واضح است در سال ۱۴۰۰ مجموع صادرات در این منطقه یک درصد کاهش یافته است. در این میان، صادرات به قرقیزستان (۱،۵۷ درصد) و فدراسیون روسیه (۲،۶ درصد) در مقایسه با سال ۱۳۹۹ افزایش داشته است.

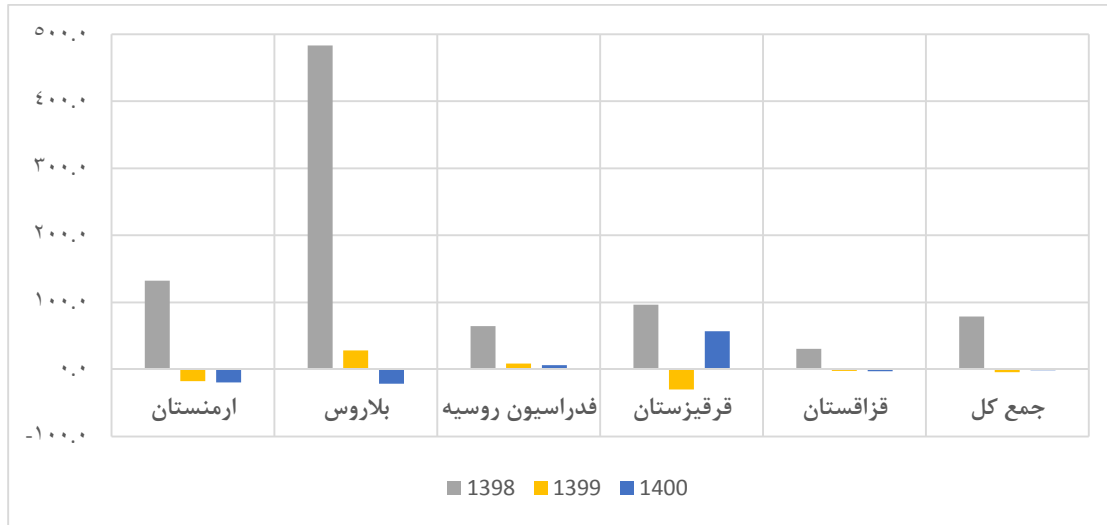
نمودار ۸: روند صادرات به اوراسیا ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰-میلیون دلار

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

نمودار ۹: روند رشد صادرات به اوراسیا ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰-درصد

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت

به منظور ارائه تصویر روشن تری از وضعیت تجارت با کشورهای اوراسیا در جدول زیر ارزش و وزن صادرات، واردات و تجارت در سه سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ آورده شده است. همانطور که مشخص است تجارت با اوراسیا ۲,۹ درصد از نظر ارزش و ۳,۸ درصد از نظر وزنی را از کل تجارت کشور به خود اختصاص داده است. در این میان سهم فدراسیون روسیه ۲,۱ درصد از نظر ارزش و ۲,۷ درصد از نظر وزن می باشد.

جدول ۵: صادرات، واردات و تجارت کشورهای اوراسیا ۱۳۹۹-۱۴۰۰

۱۳۹۹				۱۴۰۰				نام کشور	عنوان
سهم وزن از کل (درصد)	سهم ارزش از کل (درصد)	وزن (هزارتن)	ارزش (میلیون دلار)	سهم وزن از کل (درصد)	سهم ارزش از کل (درصد)	وزن (هزارتن)	ارزش (میلیون دلار)		
۱,۱	۰,۹	۱۲۴۵,۶	۳۰۴,۳	۰,۷	۰,۶	۷۲۴,۳	۲۴۴,۹	ارمنستان	صادرات
۰,۰	۰,۱	۶,۷	۲۰,۶	۰,۰	۰,۰	۱۰,۷	۱۶,۲	بلاروس	
۰,۹	۱,۴	۱۰۴۶,۰	۵۰۱,۵	۰,۹	۱,۲	۱۰۲۳,۹	۵۳۲,۷	فدراسیون روسیه	
۰,۰	۰,۱	۲۹,۳	۴۵,۹	۰,۰	۰,۲	۴۰,۵	۷۲,۱	قرقیزستان	
۰,۳	۰,۵	۳۳۶,۶	۱۶۶,۸	۰,۴	۰,۴	۴۴۱,۷	۱۶۲,۳	قزاقستان	
۲,۳	۳,۰	۲۶۶۴,۱	۱۰۳۹,۱	۲,۰	۲,۴	۲۲۴۱,۱	۱۰۲۸,۳	جمع اوراسیا	
۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۱۳۴۵۸,۱	۳۴۷۶۳,۴	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۱۱۰۷۸,۴	۴۳۲۰۶,۶	کل صادرات غیرنفتی کشور	
۰,۰	۰,۰	۵,۷	۱۷,۲	۰,۰	۰,۰	۵,۹	۱۷,۵	ارمنستان	واردات
۰,۰	۰,۰	۴,۱	۹,۰	۰,۰	۰,۰	۳,۳	۹,۷	بلاروس	
۹,۱	۲,۷	۲۹۲۶,۷	۱۰۲۸,۱	۹,۱	۳,۲	۳۱۵۸,۶	۱۴۰۸,۹	فدراسیون روسیه	
۰,۰	۰,۰	۱۰,۳	۵,۴	۰,۰	۰,۰	۵,۶	۲,۹	قرقیزستان	
۰,۳	۰,۱	۸۹,۹	۳۷,۳	۰,۵	۰,۱	۱۶۴,۵	۵۶,۳	قزاقستان	

۹,۴	۲,۹	۳۰۳۶,۷	۱۰۹۷,۰	۹,۶	۳,۴	۳۳۳۸,۰	۱۴۹۵,۳	جمع اوراسیا	
۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۳۲۲۴۹,۷	۳۸۲۷۳,۰	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۳۴۷۰۲,۴	۴۴۴۷۹,۷	کل واردات کشور	
۰,۹	۰,۴	۱۲۵۱,۳	۳۲۱,۵	۰,۵	۰,۳	۷۳۰,۲	۲۶۲,۴	ارمنستان	تجارت
۰,۰	۰,۰	۱۰,۸	۲۹,۶	۰,۰	۰,۰	۱۴,۰	۲۶,۰	بلاروس	
۲,۷	۲,۱	۳۹۷۲,۷	۱۵۲۹,۵	۲,۹	۲,۲	۴۱۸۲,۵	۱۹۴۱,۶	فدراسیون روسیه	
۰,۰	۰,۱	۳۹,۶	۵۱,۴	۰,۰	۰,۱	۴۶,۱	۷۵,۰	قرقیزستان	
۰,۳	۰,۳	۴۲۶,۵	۲۰۴,۱	۰,۴	۰,۲	۶۰۶,۳	۲۱۸,۶	قزاقستان	
۳,۹	۲,۹	۵۷۰۰,۹	۲۱۳۶,۱	۳,۸	۲,۹	۵۵۷۹,۱	۲۵۲۳,۶	جمع اوراسیا	
۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۴۵۷۰۷,۹	۷۳۰۳۶,۴	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۴۵۷۸۰,۸	۸۷۶۸۶,۴	کل تجارت کشور	

ماخذ: محاسبات براساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت